

Szinyei Merse Pál (1845-1920)

Capri (Tengerkép vitorlásokkal), 1902

Olaj, fa, 32,5x44,5 cm

Jelzés nélkül

A kép hátoldalán a művész fiának atesztje

Proveniencia:

- egykor Szinyei Merse Félix,
- majd dr. Rácz Ferenc tulajdonában

Kiállítva:

- Szinyei Merse Pál emlékkiállítás.
- Szépművészeti Múzeum, Budapest, 1948, katalógus: 62.

Kikiáltási ár: 14 000 000 Ft / 50 909 EUR

Szinyei utazásai

Müncheni éveit során a fiatal Szinyei Merse Pál főként Bajorországgal, illetve néhány más német vidékkel ismerkedett meg és Jernyéről jövet-menet Bécsben is rendszeresen megállt. Bár nagyon vágyott volna Párizsba, oda végül csak 1908-ban jutott el. Egy-egy rövid utazás erejéig láthatta viszont 1869-ben Velencét, 1870-ben pedig Genovát. 1872/73-ban, akkori müncheni műterem szomszédjával, Arnold Böcklinnel együtt nosztalgiaival emlegették a délszaki táj szépségét, változatosságát, olyannyira, hogy a *Majális* befejezését követő esküvőjére készülődve Szinyei el is határozta, hogy az Itáliát alaposan ismerő idősebb festőbaráthoz, Böcklinhez csatlakozva ifjú feleségével ő is Firenzében fog letelepedni. Tervük sem akkor, sem később nem valósulhatott meg és az időközben magára maradt művész végül is csak 1901/2 telén utazhatott Dél-Itáliába. Útközben megállt Rómában, Nápolyban, Pompeiben, majd Capri szigetén időzött hosszabban. Egy levelében megvallotta, hogy „...az olasz tájkép csodálatos, bámultam, de nekem annyira exotikus (sic!), hogy hosszabb tanulmány nélkül nem tudnám képben értékesíteni”. Két kisebb tengeri képet, valamint a *Mare azzurro*-t festette ekkor, ám ez utóbbit nem tudta befejezni, mert 1902 márciusában táviratilag hazahívták agyhártyagyulladásban halálra dőlő 16 éves leányához. Ezzel a veszteséggel már csak két élő gyermeke maradt a hatból. Mély gyásza enyhítésére 1903 elején visszatért Délre: Palermóban, Capriban festett is, majd Firenzét tanulmányozta. 1904 elején járt utoljára Capriban.

A Caprin festett képek

A világhírű sziget festői szépségeivel zsúfolt részletei más magyar festőket is megihlettek – most csak Ligeti Antal, Csontváry Kosztka Tivadar, vagy Berény Róbert képeire utalunk. Egyikük sem mondott le a nagyszerű tájék dús vegetációjának, vagy a tájhoz simuló, harmonikus arányú építményeknek legalább jelzésszerű ábrázolásáról. Egyedül a sok csalódáson, mellőzöttségen akkor már túljutott 57 éves, fiatal korától új utakat kereső Szinyei volt annyira lakonikus, hogy a szelíden vagy vadabbul hullámzó hatalmas víztömeg és a ráboruló tágas égbolt találkozását válassza itteni festményei témájául, csupán néhány apró vitorlással jelezve az őserőknek kiszolgáltatott ember jelenlétét e grandiózus tájban. Nem tudjuk, hogy a Palermóban, illetve Capriban maradt művei mit ábrázoltak, de a ma ismert négy capri-i festmény közül csak az 1903-ra szignált és datált *Capri*-képen (magántulajdon) festette meg a víz és a levegő mellett még a harmadik őselemet, a földet is, az izzó nap által kikezdett hatalmas sárgás sziklák formájában – de az általa máskor annyira kedvelt zöld növényzet itt sem jelenik meg.

A most első ízben reprodukált, hosszabb lappangás után felbukkant *Capri* – társához, a nyújtottabb formátumú, és egyetlen kis vitorlást ábrázoló másik *Capri*-képhez hasonlóan – lehet vékonyan, az első ihlet erejével és lendületével, „alla prima” technikával festett kép. A végtelen víztömeg intenzív ultramarin kékjében alig kapnak szerepet a másik két festményen szerényebben, vagy éppen erőteljesebben jelentkező azúr és kobaltkék árnyalatok. A szelíden fodrozódó hullámoknál sokfelé kivillan a vékony festékréteg alól a fatábla barnás színe. Az égboltot betöltő sugárzó fényzőn szaggatott ecsetvonásai a víz, azaz a horizontvonal fölött válnak itt-ott súlyosabbá. A néhány kékes-szürkés felhőfoslány és a távolban feltűnő kis vitorlások nem csak az őselemek végtelenségét bontják, hanem a természet érzékeltetéséhez is hozzájárulnak. A monumentális látvány megrendítő élményt jelenthetett Szinyei számára, melyet végtelen egyszerűséggel, lakonikus lényegre töréssel jelenített meg.

E szintetizáló látásmód épp olyan korszerű volt 1902-ben, mint például a *Vihar a Starnbergi tavon* 1872-es plein-airje: a tízévi hallgatás folytán kettéváltak tartott életmű ebből a szempontból és ilyen képek által töretlennek mondható. Az egységet magának a festőnek a vallomása világítja meg 1906-ból: „a természet... a megfigyeléseknek, emlékezéseknek és az ihletnek a forrása... Ez óvja meg a művészt attól, hogy eltévelyedjen és visszavezeti magát a művészetet is mindig, ha véletlenül letér erről az útról, amely nem más, mint hogy a lehető legegyszerűbb eszközzel, a legkönnyebben, a legalkalmasabb módon adja vissza azt az illúziót, mintha a természetet, a valóságot látnók.”

Szinyei Merse Anna

